

polska ludowa

materiały

i studia

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE

tom III

INSTYTUT HISTORII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

POLSKA LUDOWA
MATERIAŁY I STUDIA

TOM III

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE
WARSZAWA 1964

KOMITET REDAKCYJNY

S. Arnold (redaktor), *J. Borkowski* (z-ca red.), *L. Grosfeld*,
H. Jabłoński, *F. Ryszka*, *H. Zieliński*, *S. Zólkiewski*

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE. WARSZAWA 1964

Nakład 1200 + 200 egz. Ark. wyd. 21,75. Ark. druk. 15,75.

Papier druk. sat. V kl. 70 g, 70×100/16.

Skład rozpoczęto w marcu 1964. Druk ukończono
w sierpniu 1964.

Zam. nr 892. Z-89. Cena zł 44.—

ZAKŁ. GRAF. DOM SŁOWA POLSKIEGO WARSZAWA

OD REDAKCJI

Obchodzimy dwudziestą rocznicę odrodzenia Polski jako niepodległego państwa ludowego. W skali tysiąclecia nie jest to dużo. Ale dla pokolenia, które podjęło się budowy nowej państwowości, dwadzieścia lat stanowi połowę dojrzałego okresu życia człowieka. Każde pokolenie wniosło do dziejów swój wkład. Bywał on różny. Bardziej lub mniej pozytywny. Stawał się przedmiotem dumy narodowej lub hańby przeklinanej przez następne pokolenia. Budowniczości Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej nie zakończyli swego dzieła. Ale już dziś ich wkład w dzieje narodu przerasta rozmiarami swymi najlepsze rezultaty osiągnięte przez ich poprzedników. Przyczyną tego jest przede wszystkim fakt, że po raz pierwszy w naszej historii kierownictwo państwem objęli przedstawiciele najszerszych rzesz ludu pracującego i zgodnie z jego potrzebami gruntownie przebudowali gospodarczo-społeczne podstawy życia narodowego.

Powodowani egoistycznym interesem klas posiadających, poprzedni władcy Polski nie potrafili rozwiązać najbardziej palących problemów ekonomicznych. W zestawieniu z innymi narodami następował proces regresu Polski, która spadała na coraz niższe miejsce we współzawodnictwie między narodami. W rezultacie takiej polityki znaczna część majątku narodowego znalazła się w rękach obcych, często wrogich Polsce, sił międzynarodowej finansjery, a w kraju szybko wzrastała ilość „zbędnych” ludzi. Wielu z nich musiało wyrzec się Ojczyzny i emigrując zasilać swoją krwią i energią inne, rozwijające się narody. Była to wyprzedaż Polski.

W tej sytuacji musiała nastąpić i nastąpiła zmiana przy sterze nawy państwowej. Już w pierwszym roku władzy ludowej ziemia pasożytniczych obszarników — potomków szlacheckich i magnackich rodów, których rządy doprowadziły do upadku Polski — oddana została chłopom. W miastach zaś zakłady produkcyjne zostały unarodowione. Te dwie rewolucje — agrarna i przemysłowa, bardziej przeobraziły Polskę niż setki lat dotychczasowego rozwoju. I gdyby w minionym dwudziestolecu niczego więcej nie dokonano i tak byłoby ono najbogatszym w wydarzenia okresem w naszych dziejach. Nie przypadkowo więc uwaga historyków skupia się wokół tych problemów. Również nasze wydawnictwo „Polska Ludowa” poświęca sporo miejsca tym sprawom. Problematyka

agrarna dwudziestolecia jest stosunkowo szeroko badana. Rozległość tej tematyki, jej złożoność, jej waga sprawiają, że to co dotąd uczyniono stanowi zaledwie wstępną fazę badań, że trzeba będzie sporo wysiłku, aby wyświetlić zasadnicze aspekty tego odcinka procesu dziejowego. Dyskusja na łamach czasopism oraz w niniejszym tomie świadczy, że wiele dotychczasowych tez badawczych nie znajduje uznania i jest przedmiotem ożywionych polemik i kontrowersji.

Redakcje czasopism i wydawnictw uczczą dwudziestolecie PRL specjalnymi edycjami poświęconymi różnorodnym problemom z historii tych lat. W „Polsce Ludowej” natomiast każdy tom wypełniony jest tą tematyką. Toteż pragnęliśmy uczcić tę rocznicę tomem, który byłby najbardziej zbliżony do założonej koncepcji naszego wydawnictwa, a więc był tomem zwykłym a zarazem wzorcowym w swym układzie. W przyszłości chcemy utrzymać przede wszystkim dział dyskusji i polemik. Wydaje się nam, że obok opracowań cennymi są również informacje. W tym zakresie czynimy starania o uzyskanie informacji o stanie badań nad dziejami europejskich krajów demokracji ludowej. W dziale materiałów dążymy do publikacji przede wszystkim opracowań materiałowych w rodzaju składu najwyższych organów władz... Wkład nasz w badania dziejów PRL tym cenniejszy będzie im skuteczniejsza okaże się pomoc naszego wydawnictwa dla historyków. Toteż z wdzięcznością przyjmujemy wszelkie głosy krytyki i rady naszych szanownych Czytelników.

Przyczyniając się do wyświetlenia dziejów dwudziestolecia, włączamy się w skromnej mierze do obchodów rocznicowych. Dla wielu naszych autorów pisać o tym, to powracać do najburzliwszego okresu swego życia. Czytelnik ma natomiast prawo widzieć w tym tylko przeszłość. Przeszłość trudną, dramatyczną, ofiarną, jaka bywa zwykle w momentach walki. Ale zarazem przeszłość bogatą i piękną. I od nas w dużym stopniu zależeć będzie, aby poznanie przeszłości stało się jednym z czynników wychowania młodego pokolenia.

SKRÓTY

- AAN — Archiwum Akt Nowych,
APKW — Archiwum Poznańskiego Komitetu Wojewódzkiego PZPR,
APSL — Zespół archiwalny Naczelnego Komitetu Wykonawczego Polskiego Stronnictwa Ludowego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych,
ARP — Archiwum Rady Państwa,
AURM — Archiwum Urzędu Rady Ministrów,
AZHP — Archiwum Zakładu Historii Partii przy KC PZPR,
KERM — Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów,
KRN — Krajowa Rada Narodowa,
MZO — Ministerstwo Ziem Odzyskanych,
SAMR — Składnica Akt Ministerstwa Rolnictwa.

СОДЕРЖАНИЕ

От редакции	3
Влодзимеж Т. Ковальски: Дипломатический фон образования Временного Правительства Польской Республики (октябрь—декабрь 1944)	5
Сильвестер Качковски — Комиссия по делам экономической активизации Щецинского района (к вопросу об истории экономического развития Щецина)	27

Дискуссии

Аграрные проблемы и крестьянский вопрос в связи с изданием монографии В. Гуры: „Польская Рабочая Партия в борьбе о раздел помещичьей земли 1944—1945)	41
Ганна Иендрущак — Аграрная реформа и экономическое развитие в европейских странах народной демократии	41
Крыстына Керстен — Раздел помещичьей земли и колонизация западных провинций	53
Ян Борковски — Образование Польской Крестьянской Партии и ее верховного руководства	59
Генрик Слабек — Политика Польской Рабочей Партии в области парцелляции помещичьей земли (1944—1948)	75
Владислав Гура — Некоторые проблемы аграрной политики Польской Рабочей Партии в период 1944—1948	91

Материалы

Крыстына Керстен — Личный состав верховных органов государственной власти Польской Народной Республики (1944—1961)	103
Януш В. Голембиовски — Отчёты ведомств Польского Комитета Народного Освобождения (22.VII.1944—31.XII.1944:	127
Генрык Слабек — Аграрная реформа Польского Комитета Народного Освобождения (выбор источников)	175

Информации

Томаш Шарота — Изданные мемуары, воспоминания, отчёты по истории Польской Народной Республики	233
---	-----

CONTENTS

Editor's Note	3
Włodzimierz T. Kowalski — Diplomatic background of the formation of Provisary Government of the Polish Republic (October—December 1944)	5
Sywester Kaczkowski — Intensification Commission for the Szczecin region (Contribution to the history of economical development of Szczecin)	27

Discussions

Agrarian problems and the peasant question (on account of the newly published monography by W. Góra: Polish Korker Party in struggle for the partition of great property lands 1944—1945)	41
Hanna Jędruszczyk — Agrarian reform and economical development in the European countries of people's democracies	41
Krystyna Kersten — Partition of great property lands and the colonisation of the Polish West Provinces	53
Jan Borkowski — Formation of the Polish Peasant Party and of its chief leadership	59
Henryk Słabek — Policy of the Polish Worker Party concerning the parcelling of great property lands	75
Władysław Góra — Some problems of agrarian policy of the Polish Worker Party in 1944—1948	91

Documents

Krystyna Kersten — Composition of the chief organs of State authorities of the Polish People's Republic (1944—1961)	103
Janusz W. Gołębiowski — Reports of the departments of the Polish Committee for National Liberation for the period: 22.VII.1944—31.XII.1944)	127
Henryk Słabek — Agrarian Reform of the Polish Committee for National Liberation (sources' choice)	175

Informations

Tomasz Szarota — Memoirs, memories, relations published to the history of the Polish People's Republic	233
--	-----

TABLE DES MATIÈRES

Aux lecteurs	3
Włodzimierz T. Kowalski — Fond diplomatique de la création du Gouvernement Provisoire de la République de Pologne (Octobre—Décembre 1944)	3
Sylwester Kaczkowski — Commission pour l'intensification de la région de Szczecin (une contribution à l'histoire du développement économique de Szczecin)	27

Discussions

Problèmes agraires et la question paysanne par rapport à la monographie nouvellement publiée par W. Gera: „La lutte du Parti Ouvrier Polonais pour le partage de la grande propriété foncière 1944—1945”)	41
Hanna Jędruszczyk — Réforme agraire et le développement économique dans les pays européens de démocratie populaire	41
Krystyna Kersten — Partage de la grande propriété foncière et la colonisation des provinces de l'Ouest	53
Jan Borkowski — Formation du Parti Paysan Polonais et de ses autorités suprêmes	59
Henryk Słabek — Politique du Parti Ouvrier Polonais dans le domaine du parcellement de la grande propriété foncière (1944—1948)	75
Władysław Góra — Quelques problèmes de la politique agraire du Parti Ouvrier Polonais en 1944—1948	91

Documents

Krystyna Kersten — Composition des organes suprêmes des autorités d'Etat de la République Populaire de Pologne (1944—1961)	103
Janusz W. Gołębiowski — Comptes-rendus des départements du Comité Polonais de Libération Nationale (22.VII.1944—31.XII.1944)	127
Henryk Słabek — Réforme agraire du Comité Polonais de Libération Nationale (Choix des sources)	175

Informations

Tomasz Szarota — Mémoires, souvenirs, relations publiés pour servir à l'histoire de la République Populaire de Pologne	233
--	-----

INHALT

Von der Schriftleitung	3
Włodzimierz T. Kowalski — Diplomatischer Entstehungsgrund der provisorischen Regierung der Republik Polen (Oktober—Dezember 1944)	5
Sylwester Kaczkowski — Aktivisierungskommission für das Szczecin Gebiet (Beitrag zur Geschichte der wirtschaftlichen Entwicklung Szczecin's)	27

Diskussionen

Agrarprobleme und Bauernfrage (Anlässlich der neu erschienenen Monographie von W. Góra: „Polnische Arbeiterpartei im Kampf für die Teilung des Grossgrundbesitzes 1944—1945“)	41
Hanna Jędruszczyk — Agrarreform und die wirtschaftliche Entwicklung in europäischen Ländern der Volksdemokratie	41
Krystyna Kersten — Teilung des Grossgrundbesitzes und die Ansiedlung der polnischen Westprovinzen	53
Jan Borkowski — Ueber die Entstehung der Polnischen Bauernpartei und die Gestaltung ihrer obersten Leitung	59
Henryk Słabek — Politik der Polnischen Arbeiterpartei auf dem Gebiete der Parzellierung des Grossgrundbesitzes (1946—1948)	75
Władysław Góra — Einige Probleme der Agrarpolitik des Polnischen Arbeiterpartei in den Jahren 1944—1948	91

Dokumente

Krystyna Kersten — Personalbestand der obersten Organe der Staatsbehörden der Volksrepublik Polen (1944—1961)	103
Janusz W. Gołębiowski — Berichte der Ressorten des Polnischen Komitees für Nationalbefreiung (22.VII.1944—31.XII.1944)	127
Henryk Słabek — Agrarreform des Polnischen Komitees für Nationalbefreiung (Quellenauswahl)	175

Informationen

Tomasz Szarota — Memoiren, Erinnerungen, Berichte zur Geschichte der Polnischen Volksrepublik	233
---	-----

SPIS TREŚCI

Od redakcji	3
Włodzimierz T. K o w a l s k i — Dyplomatyczne tło powstania Rządu Tymczasowego RP (październik—grudzień 1944)	5
Sylwester K a c z k o w s k i — Komisja Aktywizacji Regionu Szczecińskiego (przyczynek do historii rozwoju gospodarczego Szczecina)	27

Dyskusje

Problemy agrarne i kwestia chłopska (w związku z ukazaniem się monografii W. G ó r y <i>PPR w walce o podział ziemi obszarniczej 1944—1945</i>)	41
Har na Jędruszczak — Reforma rolna a rozwój gospodarczy w europejskich krajach demokracji ludowej	41
Krystyna Kersten — Podział ziemi obszarniczej a osadnictwo ziem zachodnich	53
Jan Borkowski — O powstaniu Polskiego Stronnictwa Ludowego i ukształtowaniu się jego naczelnych władz	59
Władysław G ó r a — Niektóre problemy polityki agrarnej PPR w latach 1944—1948	91

Materiały

Krystyna Kersten — Skład najwyższych organów władz państwowych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (1944—1961)	103
Janusz W. Gołębiowski — Sprawozdania resortów Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego za okres 22.VII.1944—31.XII.1944	127
Henryk Słabek — Reforma rolna PKWN (wybór źródeł)	175

Informacja

Tomasz Szarota — Opublikowane pamiętniki, wspomnienia, relacje do dziejów PRL	233
---	-----

Cena zł 44.-